

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Adoptiolautakunnan toimintakertomus 2016

Dnro 369/02.02.03.00/2017

14.3.2017

Sisällys

Esipuhe.....	4
1 Adoptiolautakunnan kokoonpano ja tehtävät	6
2 Adoptiolautakunnan toiminta vuonna 2016	9
2.1 Adoptiolautakunnan hallinto.....	9
2.2 Koulutus ja kansainvälinen yhteistyö	9
2.3 Täysistunto.....	9
2.4 Kansainvälisten asioiden jaosto ja kansainvälinen yhteistyö.....	10
2.5 Adoptiolupajaoston toiminta vuonna 2016	13
3 Kansainväliset adoptiot.....	15
3.1 Palvelunantajien ulkomaiset yhteistyötahot	15
3.2 Suomeen saapuneiden lasten määrän kehitys	16

Esipuhe

Adoptiolaki uudistui heinäkuussa 2012 ja valtioneuvosto nimitti uuden adoptiolautakunnan viisivuotiskaudeksi. Lautakunnan puheenjohtajana olen saanut tehdä tärkeää ja opettavaista työtä lasten ja perheiden hyväksi yhdessä erinomaisten asiantuntijoiden kanssa.

Tämä toimintakertomus kuvaa pääasiassa vuotta 2016. Adoptiolautakunnan 5-vuotiskauden muilta vuosilta toimintakertomusta ei ole tehty. Siksi avaamme tässä myös edeltäneiden vuosien keskeisiä tapahtumia.

Suomeen on adoptiolautakunnan luvalla saapunut yhteensä reilut 500 lasta tällä toimikaudella. Saapuneiden lasten määrä romahti vuosina 2015–2016. Vuonna 2016 Suomeen saapui kansainvälisen adoptiopalvelunantajien kautta vain 58 lasta, kun vuonna 2005 saapuneita lapsia oli 308. Kansainväliset adoptiot ovat 2000-luvulla vähentyneet kaikkialla maailmassa. Yhtenä syynä tähän on lapsia luovuttavien maiden kasvava kiinnostus kotimaisiin adoptioihin. Suomessa kehityksen suuntaan vaikutti erityisesti Venäjän, Kenian ja Etiopian adoptioiden loppuminen vuosina 2015–2016. Uusista adoptioyhteistyömaista Bulgariasta, Kirgisiasta ja Taiwanista ei vuonna 2016 vielä tullut lapsia. Vaikutusta on ollut myös sillä, että Helsingin kaupunki lopetti uusien kansainvälisen adoption hakijoiden vastaanottamisen.

Kansainvälisen adoption hakijoiden määrä on vuosi vuodelta hiljalleen pienentynyt. Yhtenä syynä saattaa olla pienten terveiden lasten tarjonnan väheneminen ulkomailta. Vuonna 2016 Suomeen saapuneista lapsista noin 67 prosenttia oli kaksivuotiaita tai sitä nuorempia. Useimmiten kansainvälisen adoption tarpeessa on kuitenkin tätä vanhempia tai muutoin erityistarpeisia lapsia taikka sisaruksia. Tarvittaisiinkin lisää hakijaperheitä, joilla on halua ja soveltuvuus erityistarveadoptioihin. Tämä pitäisi huomioida jo adoptioneuvonnassa. Kotimaisen adoption hakijoiden määrä on myös pysynyt ennakoitua pienempänä. Lautakunnassa arvioimme hakijoiden soveltuvuuden adoptiovanhemmiksi lapsen etua silmällä pitäen. Vahva perhe on lapsen etu.

Haagin kansainvälinen yleissopimus lastensuojelusta ja kansainvälisistä adoptioista edellyttää, että adoptiolautakunta toimii tiiviissä yhteistyössä muiden sopijamaiden kanssa. Tällä viisivuotiskaudella adoptiolautakunta syvensi keskusviranomaisrooliaan käynneillä Suomen adoptioyhteistyömaissa. Myös yhteistyö Pohjoismaiden adoptiokeskusviranomaisten kesken toimii hyvin.

Lautakunnan ja kansainvälisen adoptiopalvelun antajien välinen yhteistyö on vakiinnutettu, ja vuonna 2016 valmistelimme yhdessä ehdotuksia palvelunantajien jälkipalvelun rahoituksen kehittämiseksi. Julkisuudessa on ollut tapauksia, joiden perusteella varsinkin adoption jälkeistä tukea ja palveluja näyttää olevan syytä kehittää. Täysistunto on kokoontunut säännöllisesti vuosittain, ja esittänyt muun muassa adoptiotukien korottamista. Adoptiolautakunnan sihteeristö sai vuonna 2016 lisäresursseja, minkä turvin sihteeristön toimintaprosesseja ja adoptioasioiden hallinnon menettelytapoja kehitettiin.

Lautakunnan toimikauden loppumetreillä on ilo todeta, että adoptiolautakunnan jäsenet, Suomen kansainvälisen adoptiopalvelun antajat ja adoptioneuvonnan antajat ovat ammattitaitoisia ja luotettavia. Lasten ja perheiden järjestöt täydentävät hienosti virallista adoptiojärjestelmää. Toimimme kaikki yhdessä lasten ja perheiden hyväksi. Kiitän lämpimästi kaikkia hyvästä yhteistyöstä.

Helsingissä 14. maaliskuuta 2017

Merja Vuori
sosiaalineuvos
adoptiolautakunnan puheenjohtaja

1 Adoptiolautakunnan kokoonpano ja tehtävät

Adoptiolautakunta toimii Valviran yhteydessä erityisenä asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomaisena adoptioasioissa. Adoptiolautakunta myöntää luvat sekä kotimaiseen että kansainväliseen adoptioon. Lisäksi adoptiolautakunta myöntää toimiluvat kansainvälisen adoptiopalvelun antajille ja valvoo palvelunantajien toimintaa.

Adoptiota sääntelee adoptiolaki (22/2012) ja valtioneuvoston asetus adoptiosta (202/2012). Kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja muissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Adoptiolautakunta on lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä adoptioasioissa tehdyn Haagin sopimuksen (SopS 29/1997) tarkoittama keskusviranomaisen sekä lasten adoptiosta Strasbourgissa tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 39/2012) tarkoittama kansallinen viranomaisen.

Adoptiolautakunnassa on täysistunto sekä kansainvälisten asioiden jaosto ja adoptiolupajaosto. Täysistunnon sekä jaostojen puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Valtioneuvosto asettaa adoptiolautakunnan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen toimikausi on 1.7.2012 – 30.6.2017. Valtioneuvosto nimittää puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenet ja varajäsenet. Adoptiolautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteerit ovat Valviran virkamiehiä.

Adoptiolautakunnan puheenjohtajana toimii sosiaalineuvos Merja Vuori ja varapuheenjohtajana lakimies Riitta Husso. Sihteereinä toimivat lakimies Jonna Salmela sekä ylitarkastaja Minna Malviniemi.

Kansainvälisten asioiden jaostossa on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä. Yhden jäsenistä tulee edustaa ulkoasiainministeriötä. Jaostossa tulee lisäksi olla edustettuna kansainvälisiin adoptioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten, kansainvälisiin adoptioihin liittyvän käytännön toiminnan sekä lastensuojelun asiantuntemus.

Kansainvälisten asioiden jaoston kokoonpano 31.12.2016 (varsinainen jäsen, alla suluissa varajäsen)

ulkoasiainministeriö
lakimies Hanna Rantala
(lakimies Henna Harju)

kansainvälisiin adoptioihin liittyvät oikeudelliset kysymykset
lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö
(lainsäädäntöneuvos Laura Määttänen, oikeusministeriö)

kansainvälisiin adoptioihin liittyvä käytännön toiminta
toiminnanjohtaja Tuula Kumpumäki, Yhteiset Lapsemme ry

(adoptiokuraattori Anja Wikstedt, Yhteiset Lapsemme ry)

lastensuojelu
erityisasiantuntija Aila Puustinen-Korhonen, Suomen Kuntaliitto
(johtava lakimies Sami Uotinen, Suomen Kuntaliitto)

Maahanmuuttovirasto
tulosalueen johtaja Arja Kallakivi
(ylitarkastaja Eeva-Maria Nieminen)

sosiaali- ja terveysministeriö
hallitussihteeri Johanna Huovinen
(hallitussihteeri Annika Juurikko)

Adoptiolupajaostossa on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä. Jaostossa tulee olla edustettuna lastensuojelun asiantuntemus, adoptioneuvonnan asiantuntemus, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemus sekä lääketieteellinen asiantuntemus.

Adoptiolupajaoston kokoonpano 31.12.2016 (varsinainen jäsen, alla suluisissa varajäsen)

adoptioneuvonnan asiantuntemus
sosiaalityöntekijä Sanna Schultz-Karlsson, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto
(kehittämispäällikkö Kaisa Tervonen-Arnkil, Pelastakaa Lapset ry)

lääketieteellinen asiantuntemus
ylilääkäri Riitta Aejmelaesus, Valvira
(ylilääkäri Maarit Sandelin, Valvira)

lapsen kehityksen asiantuntemus
lastentautien erikoislääkäri Jarmo Salo, OYS
(erikoistutkija Johanna Lammi-Taskula, THL)

lastensuojelun asiantuntemus
johtava sosiaalityöntekijä Nina Sormo, Espoon kaupunki
(sosiaalityöntekijä Mervi Aarnio, Järvenpään kaupunki)

Valviran jäsen
ylitarkastaja Marita Raassina, Valvira
(sosiaalineuvos Eine Heikkinen, Valvira)

Täysistuntoon kuuluvat edellä mainitut kansainvälisten asioiden jaoston ja adoptiolupajaoston jäsenet. Lisäksi täysistuntoon nimetään tarpeellinen määrä adoptiolautakunnan toimialaan liittyviä viranomaisia ja järjestöjä edustavia jäseniä. Täysistuntoon voidaan tarvittaessa määrätä myös muita jäseniä.

Täysistunnon kokoonpano 31.12.2016 (varsinainen jäsen, alla suluisissa varajäsen)

edellä mainitut kansainvälisten asioiden jaoston jäsenet ja lupajaoston jäsenet varajäsenineen

sekä näiden lisäksi:

johtava sosiaalityöntekijä Aulikki Haimi-Kaikkonen, Helsingin kaupunki
(adoptiokoordinaattori Saara Leinonen, Helsingin kaupunki)

toiminnanjohtaja Anja Ojuva, Interpedia
(adoptiovastaava Eija Kiiskinen, Interpedia)

kansainvälisen adoptiopalvelun päällikkö Irene Pärssinen-Hentula, Pelastakaa Lapset ry
(järjestölakimies Tiina Tammi, Pelastakaa Lapset ry)

toiminnanjohtaja Anu Uhtio, Adoptioperheet ry
(hallituksen puheenjohtaja Lilly Korpiola, Adoptioperheet ry)

toiminnanjohtaja Juha Jämsä, Sateenkaariperheet ry
(projektipäällikkö Anna Moring, Sateenkaariperheet ry)

toiminnanjohtaja Minna Vihavainen, Adopterade Finland rf
(varapuheenjohtaja Annika Oldenburg, Adopterade Finland rf)

hallituksen jäsen Reetta Kurjonen, Aikuiset adoptoidut ry
(varapuheenjohtaja Karoliina Norhomaa, Aikuiset adoptoidut ry)

2 Adoptiolautakunnan toiminta vuonna 2016

2.1 Adoptiolautakunnan hallinto

Adoptiolautakunta siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon (Valvira) toimikautensa alkaessa vuonna 2012. Valvirassa toteutettiin 2015 organisaatiouudistus, jonka myötä adoptiolautakunnan sihteeristö sijoitettiin Valviran yksityiset luvat ja sosiaalihuollon valvonta -osastolle ja lautakunnan esittelijäresursseja lisättiin.

Vuoden 2016 aikana uudistettiin adoptiolautakunnan internetsivut. Sivuilta löytyy tietoa adoptioprosessista sekä adoptiolautakunnan toiminnasta. Vuoden 2016 aikana otettiin sihteeristössä työskentelevien henkilökohtaisten sähköpostiosoitteiden lisäksi käyttöön adoption@valvira.fi -sähköpostiosoite. Toimintavuoden aikana lautakunnan sihteeristön työprosessit kuvattiin ja dokumentoitiin ja keskeiset käytännön toimintatavat uudistettiin.

2.2 Koulutus ja kansallinen yhteistyö

Adoptiolautakunta järjestää vuosittain ensisijaisesti adoptioneuvonnan antajille ja kansainvälisen adoptiopalvelun antajille suunnatun adoptiokoulutuksen. Vuoden 2016 koulutus järjestettiin Helsingissä Säätytalolla 26.1.2016. Teemoina koulutuksessa olivat adoptiolapsen murrosikä, adoptioneuvonta sateenkaariperheessä sekä vammaisen henkilö adoptionhakijana. Lisäksi tarkasteltiin ulkomailla olevien biologisten vanhempien suostumusten antamista ja adoptiolautakunnan ajankohtaisia asioita. Koulutukseen osallistui 66 adoptioasioiden parissa työskentelevää.

Adoptiolautakunta ja Helsingin käräjäoikeus pitivät vuonna 2016 yhteistyökokouksen. Kokouksen aiheena oli adoptiolautakunnan ja Helsingin käräjäoikeuden tehtävät ja rooli ulkomailla tapahtuneen adoption tunnustamisasioissa. Keskusteltiin myös itsenäisiin adoptioihin liittyvästä problematiikasta. Tapaamisen taustalla oli muutos, joka koskee toimivaltaisen tuomioistuimen muuttumista kansainvälisissä perheoikeudellisissa asioissa Helsingin hovioikeudesta Helsingin käräjäoikeuteen 1.1.2016 alkaen.

Vuoden aikana lautakunnan puheenjohtaja ja sihteerit osallistuivat asiantuntijoina ja luennoitsijoina myös muihin tilaisuuksiin.

2.3 Täysistunto

Adoptiolautakunnan täysistunnon tehtävänä on seurata kehitystä adoptioasioissa sekä tehdä tarvittaessa aloitteita adoptiota koskevissa kysymyksissä. Kuluneella toimikaudella täysistunto on kokoontunut yleensä kaksi kertaa vuodessa. Adoptioasioiden kehityksen seuraamiseksi täysistunnossa on keskusteltu laajasti ajankohtaisista asioista. Keskustelemaan on kutsuttu toisinaan myös asiantuntijoita, kuten koulutusammattilaiset Seija Poikonen ja Sanna Mäkipää, vähemmistövaltuutettu Eva Biaudet sekä lapsiasiavaltuutetun toimiston lakimies Merike Helander.

Toimintavuoden 2016 aikana pidettiin kaksi adoptiolautakunnan täysistunnon kokousta. Täysistunto täydensi tekemäänsä adoptiotukialoitetta sosiaali- ja terveysministeriölle valtioneuvoston äitiysavustuksesta ja adoptiotuesta annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta Kelan adoptiovanhemmille maksamien adoptiotukien korottamiseksi. Täysistunto antoi lausunnon sosiaali- ja terveysministeriön lakiesitykseen, jossa ehdotetaan muutoksia sairausvakuutuslakiin. Lausunnossa esitettiin vanhempainetuksien laajentamista myös luvanvaraisiin, ilman palvelunantajaa tapahtuviin adoptioihin. Vuonna 2016 adoptioasioiden kehityksen seuraamiseksi täysistunnossa pohdittiin erityisesti adoption jälkipalvelun ja yleisemminkin adoption vahvistamisen jälkeen annettavan tuen järjestämistä Suomessa.

2.4 Kansainvälisten asioiden jaosto ja kansainvälinen yhteistyö

Adoptiolautakunnan kansainvälinen yhteistyö perustuu alussa mainittuihin kansainvälisiin sopimuksiin sekä adoptiolakiin. Sopimusten perusteella sopimukseen liittyneen maan adoptiokeskusviranomaisella on velvollisuus tehdä kansainvälistä yhteistyötä adoptioasioissa.

Kansainvälisten asioiden jaoston tehtävänä on adoptioasetuksen mukaan

- tarkoituksenmukaisessa laajuudessa koota ja ylläpitää tietoja adoptiota ja kansainvälistä adoptiopalvelua koskevasta vieraiden valtioiden lainsäädännöstä ja käytännöstä sekä pyynnöstä antaa siitä tietoja viranomaisille ja palvelunantajille;
- seurata, miten Haagin sopimusta noudatetaan Suomessa ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sen noudattamiseksi;
- olla yhteistyössä Haagin sopimuksen osapuolina olevien valtioiden keskusviranomaisten tai keskusviranomaisten tehtäviä hoitavien toimielimien kanssa sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;
- olla yhteistyössä lasten adoptiosta Strasbourgissa 27. päivänä marraskuuta 2008 tehdyn uudistetun eurooppalaisen yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden nimeämien kansallisten viranomaisten kanssa sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;
- myöntää lupa kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen ja peruuttaa myönnetty lupa;
- myöntää lupa suomalaisen palvelunantajan yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa ja peruuttaa myönnetty lupa;
- valvoa palvelunantajien toimintaa ja niiden yhteistyötä ulkomaisten palvelunantajien kanssa;
- antaa adoptiolain 78 §:ssä tarkoitettut selvitykset ja 79 §:ssä tarkoitettut lausunnot;
- antaa Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettu hyväksyminen sekä tämän asetuksen 8 §:ssä tarkoitettu todistus tapauksissa, joissa ei ole palvelunantajaa;
- hoitaa ne Haagin sopimuksen mukaan keskusviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joita ei lailla tai valtioneuvoston asetuksella ole annettu muun elimen hoidettaviksi.

Kansainvälisten asioiden jaosto on toimikautensa aikana antanut lausuntoja muun muassa Helsingin hovioikeudelle, kärjäoikeuksille ja oikeusministeriölle. Jaosto on myös antanut asiantuntijakonsultaatiota adoptiolautakunnan lupajaostossa käsiteltävänä olleisiin itsenäistä adoptiota koskeviin hakemuksiin, esimerkiksi asiakirjojen laillisuuteen liittyen. Adoptiolautakunta on ollut tarvittaessa yhteydessä eri maiden keskusviranomaisiin, Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvään toimistoon (Permanent Bureau) sekä International Social Service -järjestöön (ISS).

Kansainvälisten asioiden jaosto kokoontui vuonna 2016 kymmenen kertaa. Vuonna 2016 jaosto antoi oikeusministeriölle kaksi lausuntoa, joista toinen koski Kirgisian ja Ghanan liittymistä Haagin sopimukseen ja toinen Namibian liittymistä Haagin sopimukseen. Helsingin kärjäoikeudelle annettiin kaksi lausuntoa ulkomailla tapahtuneiden adoptioiden tunnustamista koskevissa asioissa. Muille kärjäoikeuksille annettiin kaksi lausuntoa adoption vahvistamista koskevissa asioissa.

Haagin sopimuksen toimeenpano

Lautakunnasta on edustus joka viides vuosi järjestettävässä Haagin adoptiokonferenssissa, jonka tehtävänä on seurata ja kehittää Haagin sopimuksen toimeenpanoa. Edellisen kerran Haagin adoptiokonferenssi järjestettiin vuonna 2015. Konferenssi kestää useita päiviä, ja siinä käydään läpi sopimusvelvoitteiden tilaa ja sopimuksen toimeenpanoa. Konferenssiin osallistuvat lapsia lähettävien ja lapsia vastaanottavien maiden adoptiokeskusviranomaiset sekä alan järjestöjä ja muita viranomaisia. Vuoden 2015 konferenssiin osallistuivat adoptiolautakunnan puheenjohtaja sekä kaksi jäsentä, joista toinen osallistui oikeusministeriön edustajana.

Konferenssien välillä Haagin sopimusvaltioiden keskusviranomaiset, Suomessa adoptiolautakunta, osallistuvat vuosittain Haagin sopimuksen toimeenpanon seurantaan ja kehittämiseen muun muassa vastaamalla erilaisiin Haagin Permanent Bureauun kyselyihin. Vastavuoroisesti lautakunta saa Permanent Bureaulta tietoja yksittäisissä sopimusvaltioita koskevissa kysymyksissä. Vuonna 2016 tehtiin Permanent Bureauille yksi kysely, joka liittyi adoptiolautakunnan kansainvälisten asioiden jaoston lupaharkintaan.

Keskusviranomaisyhteistyö

Lautakunnan sihteeristö vastaa säännöllisesti eri maiden adoptiokeskusviranomaisten yhteydenottoihin ja tiedusteluihin ja vastaavasti lähettää lautakunnan tiedustelut eri maiden adoptiopalvelunantajille ja adoptiokeskusviranomaisille sekä muille viranomaisille yksittäistapauksissa. Selvittelyt voivat liittyä esimerkiksi kantelutapauksiin ja ilman palvelunantajaa tapahtuviin adoptioihin, mutta myös yleisemmin lainsäädännön ja käytännön kysymyksiin. Laajoissa tai päätöksenteon kannalta keskeisissä asioissa kansainvälisten asioiden jaosto ottaa kantaa vastausten tai kyselyjen sisältöön ennen niiden lähettämistä.

Pohjoismaisten adoptiokeskusviranomaisten kokoukset

Jokainen Pohjoismaa vuorollaan järjestää vuosittain pidettävän pohjoismaisen adoptiokeskusviranomaiskokouksen. Kokous on luonteeltaan työko-

kous, jossa keskustellaan ja vaihdetaan tietoja ajankohtaisista kansainvälisen adoption ilmiöistä ja palvelunantajien valvontaan liittyvistä asioista. Nykyisen lautakunnan toimikaudella keskusviranomaiskokoukset on järjestetty Norjassa vuonna 2013 ja Tanskassa vuonna 2014. Suomen adoptiolautakunta isännöi vuoden 2015 keskusviranomaiskokousta.

Vuoden 2016 toukokuussa kokous oli Islannissa. Islannin kokouksen erityisiä teemoja olivat muun muassa kansainväliset perheensisäiset adoptiot, palvelunantajien matching-prosessit, adoptionhakijoiden maksimi-ikärajaa koskevat kysymykset, palvelunantajien toiminnan loppumiseen liittyvät kysymykset sekä jälkipalvelu ja sen rahoitus. Kahdesta viimeksi mainitusta teemasta keskusteltiin Suomen aloitteesta. Kokoukseen osallistuivat lautakunnan puheenjohtaja, sihteeri sekä kaksi jäsentä.

ISS (International Social Services)

Adoptiolautakunta on käyttänyt työssään ISS:ltä saatavia maatietoja ja raportteja ja vastannut ISS:n kyselyihin vuoden 2016 aikana kolme kertaa. ISS:n palvelut ovat adoptiolautakunnan ja muiden viranomaisten käytettävissä maksullisesti. Maatietoja ja raportteja adoptiolautakunta tarvitsee erityisesti silloin, kun se harkitsee luvan myöntämistä suomalaiselle palvelunantajalle ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa toimimiseksi.

Kansainvälinen adoptiopalvelu

Kansainvälisen adoptiopalvelun antajien lupa-asioita käsiteltiin yhdeksän kappaletta. Adoptiolautakunta kutsui adoptiopalvelunantajat palvelunantajakokoukseen kaksi kertaa vuoden 2016 aikana. Kokouksissa keskusteltiin ajankohtaisista palvelunantajien käytännön toimintaan ja kansainvälisten adoptioiden toimintaympäristöön liittyvistä kysymyksistä. Pelastakaa Lapset ry ja Interpedia ry ovat tehneet adoptiolautakunnan kansainväliselle jaostolle aloitteen jälkipalvelurahoitusmallin muuttamisesta. Adoptiolautakunta on yhdessä adoptiopalvelunantajien kanssa selvittänyt mahdollisuuksia jälkipalvelun rahoitusmallin parantamiseksi.

Bulgarialaisen ANIDO Associationin tapaaminen

Adoptiolautakunta on vuosittain tavannut lapsia lähettävien eri maiden viranomaisia, jotka ovat tulleet Suomeen kansainvälisen adoptiopalvelunantajien vieraina. Valvirassa järjestettiin 9.2.2016 tapaaminen, johon osallistui Bulgarian Sofiassa sijaitsevan adoptiojärjestö ANIDO Associationin ja Pelastakaa Lapset ry:n edustajia sekä adoptiolautakunnan puheenjohtaja, sihteerit ja yksi kansainvälisten asioiden jaoston jäsen. Tapaamisessa keskusteltiin maiden adoptioprosesseista ja erityisesti Bulgarian kansainvälisistä adoptioista ja niiden kehityksestä.

Yhteistyö- ja valvontamatka Kiinaan

Adoptiolautakunta on vuodesta 2014 lähtien tehnyt vuosittain yhteistyö- ja valvontamatkan adoptiolapsia Suomeen lähettävään yhteistyömaahan. Matkalla tavataan maan keskusviranomaisia sekä adoptiopalvelunantajia, lähetystöjen edustajia sekä vierailaan lastenkodeissa. Matka Bulgariaan toteutettiin vuonna 2014, ja siihen osallistuivat adoptiolautakunnan sihteeri ja yksi

jäsen. Vuonna 2015 matka tehtiin Thaimaahan, ja siihen osallistuivat adoptiolautakunnan puheenjohtaja, sihteeri sekä yksi jäsen.

Adoptiolautakunnan kansainvälisten asioiden jaosto teki valvontamatkan Kiinaan 27.11.–2.12.2016. Matkalle osallistuivat adoptiolautakunnan sihteeri sekä kaksi jäsentä. Valvontamatkan tarkoituksena oli erityisesti Kiinan erityistarveohjelmaan tutustuminen, mutta myös keskusviranomaisten välinen tietojen vaihto, keskustelu ajankohtaisista asioista ja sitä kautta kansainvälisen adoptioyhteistyön vahvistaminen Suomen ja Kiinan välillä.

Matkalla tavattiin Kiinan keskusviranomaisen China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA). Matkan aikana vierailtiin myös Suomen Pekingin suurlähetystössä, käytiin Shandongin provinssissa Jinanin lastenkodissa ja Shandongin maakunnan siviiliasioiden toimistossa. Siviiliasioiden toimisto mm. rekisteröi löytölapset, toimittaa heidät lastenkoteihin ja vahvistaa adoptiot. Matkaan sisältyi myös tapaamiset sekä Interpedian että Pelastakaa Lapset ry:n adoptiopalvelun yhteistyötahojen kanssa. Heidän tehtäviinsä kuuluu mm. avustaa suomalaisia perheitä lapsenhakumatalla.

Kansainvälinen adoptioyhteistyö

Nordic Adoption Council (NAC)

Adoptiolautakunta osallistuu NAC:n joka toinen vuosi järjestämiin kokouksiin. Edellisen kerran kokous järjestettiin vuonna 2015. NAC:n jäseninä ovat adoptiojärjestöt eri Pohjoismaista. Päämääränä on yhteistyön avulla kehittää pohjoismaista adoptiojärjestelmää ja adoption edellytyksiä. NAC:n jäsenjärjestöt pitävät tärkeänä, että adoptiokeskusviranomaiset osallistuvat tähän yhteistyöhön.

EurAdopt seminaari Hollannissa

EurAdopt on akkreditoitujen eurooppalaisten adoptiojärjestöjen (Suomessa kansainvälisen adoptiopalvelun antajat) kattojärjestö. EurAdopt järjestää joka toinen vuosi konferenssin, johon kutsutaan laajasti adoptioitoimijoita. Adoptiolautakunnan sihteerit osallistuivat EurAdopt 2016 konferenssiin Alankomaiden Utrechtissa 1.–2.6.2016. Konferenssin teemana oli "the Relevance of Adoption - Improving the life for children who cannot live with their family". Konferenssissa kansainvälistä adoptiota käsiteltiin laajasti monesta eri näkökulmasta. Esityksissä ja keskusteluissa tarkasteltiin lähtömaiden erilaisia lastensuojelun keinoja huolehtia lapsista, jotka eivät voi elää biologisten vanhempiensa kanssa. Toisena päivänä keskiössä olivat kansainvälisesti adoptoitujen omat kokemukset. Osallistujia oli 250 ja he tulivat 25 maasta. Konferenssissa oli osallistujia kymmenestä eurooppalaisesta keskusviranomaisesta.

2.5 Adoptiolupajaoston toiminta vuonna 2016

Adoptiolupajaostossa käsitellään adoptioluvan myöntämistä, luvan ehtojen muuttamista, luvan voimassaoloajan pidentämistä ja luvan peruuttamista koskevat asiat. Lisäksi adoptiolupajaostossa käsitellään ilmoitukset muutoksista adoptiohakijan olosuhteissa.

Adoptiolupaa on haettava lähtökohtaisesti aina kun Suomessa asuva henkilö haluaa adoptoida alle 18-vuotiaan lapsen (ns. vieraslapsiadoptio). Lupavaatimus koskee sekä kotimaisia että kansainvälisiä adoptioita. Adoptiolupa myönnetään enintään kahden vuoden määräajaksi. Adoptionhakijan olosuhteissa luvan voimassaoloaikana tapahtuneesta olennaisesta muutoksesta on tehtävä viipymättä ilmoitus adoptiolautakunnalle. Ennen määräajan umpeutumista on tarvittaessa haettava luvan pidentämistä. Adoptiolupaa ei tarvita kotimaisissa adoptioissa, jos hakija on adoptoimassa puolisonsa lapsen (ns. perheen sisäinen adoptio) tai lapsen, joka on ollut vakiintuneesti hänen hoitettavanaan tai kasvatettavanaan.

Adoptiolautakunnan lupajaosto kokoontui vuonna 2016 yhteensä 21 kertaa, näistä 11 normaalissa kokoonpanossa ja kymmenen suppeassa kokoonpanossa, jonka muodostavat lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä jaoston jäsen tai varajäsen, joka edustaa lastensuojelun tai adoptioneuvonnan asiantuntemusta. Edellytyksenä asian käsittelylle suppeassa kokoonpanossa on, että asian ratkaisua voidaan tapauksen olosuhteet ja lautakunnan aikaisempi käytäntö huomioon ottaen pitää selvänä.

Vuonna 2016 adoptiolautakunnan lupajaosto ratkaisi kansainvälisten adoptioiden osalta 98 uutta lupaa koskevaa asiaa. Kuudessa tapauksessa lupaa ei myönnetty. Luvan voimassaoloaikaa pidennettiin 65 luvan osalta, ja neljässä tapauksessa luvan voimassaoloaikaa ei pidennetty. Olosuhdemuutosasioita käsiteltiin 28.

Vuoden 2016 aikana adoptiolautakunta myönsi 22 uutta lupaa kotimaiseen adoptioon ja pidensi 13 luvan voimassaoloaikaa. Olosuhdemuutosasioita käsiteltiin yksi.

Sekä kansainvälisten adoptioiden että kotimaisten adoptioiden lupa-asioita käsiteltiin vuonna 2016 vähemmän kuin vuonna 2015.

Poikkeustapauksissa adoptiopalvelunantajaa ei voida käyttää. Tällöin adoptioluvan voi saada lähinnä siinä tapauksessa, että adoptoitava lapsi on hakijan lähisukulainen ja adoptoitavan lapsen alkuperämaassa ei toimi suomalaista palvelunantajaa. Vuonna 2016 adoptiolautakunta käsitteli 7 hakemusta, jotka koskivat ilman palvelunantajaa tapahtuvaa adoptiota. Näihin hakemuksiin lupa myönnettiin kolmessa tapauksessa.

Adoptiolupahakemuksen käsittely adoptiolautakunnassa on nopein vaihe hakijan adoptioprosessissa. Lupa-asioiden käsittelyaika oli vuonna 2016 keskimäärin 1–2 kuukautta. Suurin osa saapuneista hakemuksista käsitellään seuraavassa mahdollisessa lautakunnan kokouksessa. Käsittelyä viivästyttää hakemusasiakirjojen puutteellisuus tai muu lisäselvitysten tarve.

Lisätietoja lupajaoston toiminnasta löytyy [adoptiolautakunnan internetsivuilla](#) olevista tilastoista.

3 Kansainväliset adoptiot

Kansainvälisissä adoptioissa on lähtökohtaisesti aina käytettävä adoptiopalvelunantajaa. Vuonna 2016 Suomessa toimi kolme adoptiopalvelunantajaa: Interpedia ry, Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälinen adoptiopalvelu sekä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden virasto. Helsingin kaupungin kansainvälinen adoptiopalvelu ei ota enää uusia asiakkaita, mutta huolehtii loppuun vireillä olevat hakemukset sekä aikaisempien asiakkaidensa jälkipalvelutyön.

Palvelunantajan tehtävänä on avustaa adoptionhakijaa alle 18-vuotiaan lapsen kansainväliseen adoptioon liittyvissä toimenpiteissä sekä valvoa, että adoptio toteutetaan lapsen edun mukaisesti, kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja lapsen oikeuksia kunnioittaen ja ilman, että kukaan saa siitä oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä. Palvelunantajien tehtäviin kuuluu myös adoption vahvistamisen jälkeen annettavan jälkipalvelun tehtäviä.

3.1 Palvelunantajien ulkomaiset yhteistyötahot

Adoptiolautakunta myöntää adoptiopalvelunantajien toimiluvat sekä palvelunantajien luvat yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa. Luvat myönnetään enintään viiden vuoden määräajaksi. Alla olevissa taulukoissa on palvelunantajien 31.12.2016 voimassaolevat kontaktiluvat kohdemaittain.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden virasto		
Kohdema	Keskusviranomainen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	Happy Child Association
Etelä-Afrikka	Department of Social Development	Johannes Child Welfare Society (JCWS)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Thai Red Cross Children's Home Department of Children and Youth (DCY)
Viro	Viron sosiaaliministeriö	Viron sosiaaliministeriö
Interpedia ry		
Kohdema	Keskusviranomainen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	Family National Association (FNA)
Etelä-Afrikka	Department of Social Development	Abba Adoptions
Intia	Central Adoption Resource Agency (CARA)	Central Adoption Resource Agency (CARA)
Kiina (PRC)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)

Kolumbia	Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF)	Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF) Fundación Centro para el Reintegro y Atención del Niño Fundación Casa de la Madre y el Niño Fundación Ayuda A La Infancia Hogar Bambi – Chiquitines
Taiwan	-	Christian Salvation Services (CSS)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Department of Children and Youth (DCY)
Pelastakaa Lapset ry		
Kohdema	Keskusviranomai	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	ANIDO Association
Filippiinit	Inter Country Adoption Board (ICAB)	Inter Country Adoption Board (ICAB)
Kiina (PRC)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)
Kirgisia	Ministry of Labour and Social Development	Ministry of Labour and Social Development
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Department of Children and Youth (DCY)

3.2 Suomeen saapuneiden lasten määrän kehitys

Vuodesta 1985 lähtien on Suomeen saapunut kansainvälisen adoption kautta palvelunantajien välityksellä yhteensä 4 575 lasta. Määrä on viime vuosina ollut laskeva. Vuonna 2014 Suomeen saapui kansainvälisen adoption kautta 142 lasta, vuonna 2015 lapsia tuli 93 ja vuonna 2016 Suomeen saapuneita lapsia oli 58. Saapuneista lapsista noin 67 % oli kaksivuotiaita tai sitä nuorempia.

Muutos Suomeen saapuneiden lasten määrässä on suuri, kun lukuja verrataan vuoteen 2005, jolloin Suomeen saapui 308 lasta. Kansainvälisesti adoptoitujen lasten määrän lasku on ilmiönä kansainvälinen. Suomen saapuneiden lasten määrän vähenemiseen vaikuttaa yleisesti se, että lapsia paljon luovuttavista maista annetaan yhä vähemmän lapsia kansainväliseen adoption. Suomessa kehitykseen on vaikuttanut erityisesti Venäjän, Kenian ja Etiopian adoptioyhteistyön loppuminen vuosina 2015–2016. Adoptiot uusista yhteistyömaista Bulgariasta, Kirgisiasta ja Taiwanista eivät ole vielä täydessä mitassaan käynnistyneet. Vaikutusta saapuneiden lasten määrän vähenemiseen on ollut myös sillä, että Helsingin kaupunki päätti lopettaa Helsingin kaupungin adoptiopalvelun uusien asiakkaiden ottamisen.

Kotimaan vieraslapsiadoptioiden lukumäärästä ei voida esittää tilastoja, koska adoptiolautakunta ei saa tietoa kotimaassa adoptoiduista lapsista. Lupalveluite koskee vasta niitä kotimaisen adoption hakijoita, jotka ovat aloittaneet adoptioneuvonnan 1.7.2012 jälkeen.

Tarkempia tietoja Suomeen saapuneista lapsista löytyy [adoptiolautakunnan internetsivuilla](#) olevista tilastoista.

Palvelunantajien välityksellä Suomeen saapuneiden kansainvälisesti adoptoitujen lasten määrä 1986-2016

	1985 - 2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bulgaria														1	
Dominikaaninen tasavalta	6														
Etelä-Afrikka	22	23	24	27	22	25	36	41	32	45	32	37	37	35	14
Etiopia	191	6	7	5	15	13	14	16	10	10	3	3	3	1	
Filippiinit	7	12	12	19	21	19	11	10	12	8	21	10	14	6	9
Guatemala	13														
Intia	97	6	8	15	4	9	2	7	3	7	8	8	7	5	5
Karjalan tasavalta	3														
Kenia									9	6	10	4	6	4	
Kiina	265	61	133	140	49	46	18	33	23	41	62	47	33	27	10
Kolumbia	385	37	22	20	18	14	17	11	11	7	8	2	16	5	9
Puola	24	1	2	2											
Romania	34														
Sri Lanka	43														
Taiwan	1														
Thaimaa	334	64	36	42	37	27	24	31	22	8	14	15	15	9	11
Venäjä	550	26	41	35	50	20	34	36	38	31	17	15	10		
Vietnam	35														
Viro	60	2	4	3	2	3	1	2					1		
YHTEENSÄ	2070	238	289	308	218	176	157	187	160	163	175	141	142	93	58

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

PL 210

00281 Helsinki

Mannerheimintie 103b, 00280 Helsinki

Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi

Puhelin 0295 209 111

Faksi 0295 209 700

Sähköposti: kirjaamo(at)valvira.fi

www.valvira.fi